

**Regionalpolitikken og EØS-avtalen –
muligheter og begrensninger :**

Notat til Distriktskommisjonen

Hallgeir Aalbu og Douglas Yuill

Nordregio Electronic Paper 2004:1

Nordregio - the Nordic Centre for Spatial Development
PO Box 1658
S-111 86 Stockholm, Sweden
Tel. +46 8 463 5400, fax: +46 8 463 54 01
e-mail: nordregio@nordregio.se
website: www.nordregio.se

Nordic co-operation

takes place among the countries of Denmark, Finland, Iceland, Norway and Sweden, as well as the autonomous territories of the Faroe Islands, Greenland and Åland.

The Nordic Council

is a forum for co-operation between the Nordic parliaments and governments. The Council consists of 87 parliamentarians from the Nordic countries. The Nordic Council takes policy initiatives and monitors Nordic co-operation. Founded in 1952.

The Nordic Council of Ministers

is a forum for co-operation between the Nordic governments. The Nordic Council of Ministers implements Nordic co-operation. The prime ministers have the overall responsibility. Its activities are co-ordinated by the Nordic ministers for co-operation, the Nordic Committee for co-operation and portfolio ministers. Founded in 1971.

Stockholm, Sweden
2004

14. juni 2004

Notat til Distriktskommisjonen:

Regionalpolitikken og EØS-avtalen – muligheter og begrensninger

Av
Hallgeir Aalbu (Nordregio) og Douglas Yuill (EPRC)¹

Innhold

Innhold	1
Forord.....	2
1. EØS-avtalens omfang	3
2. Statsstøtte til bedrifter i næringssvake regioner.....	4
2.1 Statsstøtte til bedrifter er forbudt	4
2.2 Hva er statsstøtte?	5
2.3 Utformingen av virkeområdet for regionale virkemidler.....	6
2.4 Støtteformer og maksimalsatser for støtte	7
3. Norsk nærings- og distriktpolitisk praksis i lys av konkurransereglene	9
4. Mulige endringer i statsstøttereguleringen.....	13
4.1 På kort sikt: "LASA" og "LET"	13
4.2 På lengre sikt: Signaler fra DG Regio og DG Competition.....	14
5. Konsekvenser og muligheter.....	15
Vedlegg 1: Maksimalsatser for støtte	18
Vedlegg 2: Befolkningsdekning og maksimale støttesatser	19
Vedlegg 3: Befolkningsandeler Artikkel 87(3)(a) og (c).....	21

---

¹ Kontaktadresser:

+Nordregio, tel: +46-8-4635400, mail: hallgeir.aalbu@nordregio.se

EPRC, tel: +44-141-5483910, mail: douglas.yuill@strath.ac.uk

Forord

Dette notatet er utarbeidet på oppdrag av Distriktskommisjonen. Notatet beskriver EØS-avtalen og dens konkurranseregler og analyserer handlingsrommet for en nasjonal regionalpolitikk innenfor rammene av det regelverk som gjelder. Dessuten vurderes de signalene om framtiden som ligger i rapporten om regionalpolitikken som EU-kommisjonens DG Regio presenterte i februar 2004 og i utspillet om nye statsstøtteregler som DG Competition kom med i slutten av april 2004.

Notatet er organisert i fem deler. Innledningsvis beskrives prinsippene bak EØS-avtalen, der det heter at statsstøtte til bedrifter er forbudt. I del to gjennomgås definisjonen av statsstøtte, unntaket for bedrifter i distriktene og de maksimalsatsene for støtte som nå gjelder. Deretter diskuterer vi i del 3 den norske nærings- og regionalpolitiske praksis i lys av de begrensninger som avtalen setter, før vi i del 4 kommenterer den tredje kohesjonsrapporten som ble presentert i februar 2004 og mulige konsekvenser av de forslagene som der fremmes. Avslutningsvis oppsummeres diskusjonen med en gjennomgang av noen problemstillinger av særlig aktualitet for Norge.

Notatet er ført i pennen av direktør Hallgeir Aalbu ved Nordregio i Stockholm. Det er utarbeidet i samarbeid med professor Douglas Yuill ved European Policies Research Centre (EPRC) ved University of Strathclyde i Glasgow, og delvis basert på et notat om statsstøttereglene som er skrevet spesielt for dette formålet av Douglas Yuill og Fiona Wishlade ved EPRC.

Vi vil takke for opplysninger og kommentarer fra Innovasjon Norge og Kommunal- og regionaldepartementet. En spesiell takk går til Venche Bråthen i Innovasjon Norge for det arbeidet hun la ned for å fremskaffe statistikken over den norske statsstøtten.

Stockholm/Glasgow, 14. juni 2004

1. EØS-avtalens omfang

Europeisk Økonomisk Samarbeidsområde (EØS) er et frihandelsområde med 28 medlemmer, de 25 EU-landene pluss EFTA-landene Norge, Island og Liechtenstein. Ytterligere to land ventes å komme med i løpet av de nærmeste årene, slik at EØS-området om noen år sannsynligvis vil bestå av 30 land.

EØS-avtalen trådte i kraft den 1. januar 2004. Formålet er å gjøre samarbeidsområdet mer dynamisk og homogent ved hjelp av frihandel basert på et felles regelverk som skal sikre likeverdig konkurranse². Samtidig som avtalen utvidet frihandelsområdet til å gjelde land utenfor EU, forpliktet den også disse landene til å følge de regler som gjelder for EU-landene.

EØS-avtalens kjerne er et regelverk som skal sikre "de fire frihetene", dvs. den fri bevegelsen av varer, personer, tjenester og kapital. Teksten i EØS-avtalen ligger så nært som mulig de tilsvarende formuleringene i EU-traktaten. I tilknytning til dette inneholder avtalen felles regelverk for konkurransepolitikken, statsstøtte til bedrifter og innkjøpsregler for offentlig sektor. Det er et antall regler innenfor områder som sosialpolitikk, forbrukerpolitikk, miljøpolitikk og foretakslovgivning som også anses være viktige for de fire frihetene. EØS-avtalen dekker dessuten samarbeid på tilknyttede områder som forskning og teknologisk utvikling, utdanning, sysselsetting, entreprenørskap og sivil beskyttelse. På den andre siden omfatter avtalen *ikke* et antall politikkområder som er sentrale innen EU, så som jordbrukspolitikk, fiskeripolitikk, utenriks- og sikkerhetspolitikk, justispolitikk (selv om Island og Norge er med i Schengenområdet), tollunion og valutaunion³.

EØS-avtalen omfattet opprinnelig også det bidraget EFTA-landene gir til de fattige landene i EU for å redusere de sosiale og økonomiske ulikhetene i EØS-området, dvs. til det såkalte Kohesjonsfondet⁴. I perioden 1994-99 utgjorde dette for Norges del ca. 200 mill. NOK årlig. Ordningen ble senere forlenget til 2003. Fra 2004 var EU-kommisjonens utgangspunkt at EFTA-landene skulle bidra like mye til Kohesjonsfondet som EU-landene, og da skulle beløpet for Norges del stige til ca. 4 mrd. NOK pr. år. EFTA-landene bestred dette og hevdet at EØS-avtalen *ikke* binder dem til å betale noen bestemt sum. Saken ble løst på politisk nivå. Resultatet er at de tre EFTA-landene hvert år tom. 2006 skal betale 120 mill. € til Kohesjonsfondet.

---

² I innledningen til *Lov om gjennomføring i norsk rett av hoveddelen i avtale om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS) m.v. (EØS-loven)* heter det at "formålet er å opprette et dynamisk og ensartet Europeisk Økonomisk Samarbeidsområde, som er grunnlagt på felles regler og like konkurransevilkår, som har tilstrekkelige håndhevelsesmidler, også på domstolsplan, og som er oppnådd på grunnlag av likhet og gjensidighet og en samlet balanse av fordeler, rettigheter og forpliktelser for avtalepartene,

som er bestemt på å sørge for den størst mulige gjennomføring av fritt varebytte og fri bevegelighet for personer, tjenester og kapital innen hele Det europeiske økonomiske samarbeidsområde samt et styrket og utvidet samarbeid om politikk som gjelder alle disse frihetene, og på tilgrensende områder,

som tilstreber å fremme en harmonisk utvikling av det europeiske økonomiske samarbeidsområde, og som er overbevist om nødvendigheten av å bidra til, ved gjennomføringen av denne avtale, å minske de økonomiske og sosiale forskjeller mellom regionene".

³ Regelverket finnes på hjemmesiden til EFTA Surveillance Authority: www.eftasurv.int/legaltexts/

⁴ Artikkel 115-117 og Protokoll 38.

Norges del av dette er 113,4 mill. € I tillegg betaler Norge, gjennom en bilateral avtale, ytterligere 113,4 mill. € årlig til Kohesjonsfondet til bruk i de 10 nye medlemslandene. Dette kan ses på som et bidrag til solidariteten i Europa og som betaling for den utvidete markedsadgangen. Til sammen utgjør dette dermed ca 2 mrd. NOK pr. år.

Overholdelsen av avtalen følges for EU-landenes del opp av EU-kommisjonen, mens det er EFTA Surveillance Authority (ESA) som har ansvaret for oppfølgingen av avtalen i Norge, Island og Liechtenstein. ESAs makt korresponderer med EU-kommisjonens og det er tett kontakt og samarbeid mellom de to.

2. Statsstøtte til bedrifter i næringssvake regioner

2.1 Statsstøtte til bedrifter er forbudt

Helt siden etableringen av EU har betydningen av å kontrollere subsidiene av næringslivet (statsstøtte) vært sett på som kritisk for utviklingen av det indre markedet. Dette synet er lagt til grunn også for EØS-avtalen⁵. Artikkel 61 starter med å slå fast at:

Med de unntak som er fastsatt i denne avtale, skal støtte gitt av EUs medlemsstater eller EFTA-statene eller støtte gitt av statsmidler i enhver form, som virer eller truer med å vri konkurransen ved å begunstige enkelte foretak eller produksjonen av enkelte varer, være uforenlig med denne avtales funksjon i den utstrekning støtten påvirker samhandelen mellom avtalepartene.

Utgangspunktet er altså et generelt forbud mot statsstøtte som forrykker konkurransen og dermed påvirker handelen i EØS-området. Men deretter følger to unntak fra denne generelle regelen:

- For det første er det tillatt med støtte av sosial karakter som ytes til individer, likeledes tillates støtte ved naturkatastrofer og til utviklingen av det tidligere Øst-Tyskland.
- For det andre er det et antall *potensielle* unntak fra statsstøtteforbudet. De mest interessante i vår sammenheng er unntaket for støtte som skal gå til økonomisk utvikling av regioner der levestandarden er uvanlig lav eller arbeidsløsheten spesielt høy (under Artikkel 61(3)(a)) og støtte til spesielle økonomiske aktiviteter eller til spesielle geografiske områder – under forutsetning av at støtten ikke påvirker frihandelen eller på andre måter er i konflikt med de generelle målene i avtalen (Artikkel 61(3)(c)).

---

⁵ ESAs retningslinjer for statsstøtte (Guidelines on the application and interpretation of Articles 61 and 62 of the EEA Agreement and Article 1 of Protocol 3 to the Surveillance and Court Agreement) finnes på www.eftasurv.int/fieldsOfWork/fieldStateAid/guidelines/

2.2 Hva er statsstøtte?

Som formuleringene ovenfor viser, inneholder ikke EØS-avtalen i seg selv noen direkte definisjon av statsstøtte. I stedet fokuserer man på støttens *effekter*. Et virkemiddel rammes av statsstøtteforbudet i Artikkel 61(1) dersom det

- tilbyr en økonomisk fordel som en virksomhet ikke ville mottatt i en vanlig forretningsmessig forbindelse. Formene for støtte spiller ingen rolle (*"in any form whatsoever"*),
- kommer fra et offentlig organ. Det heter *statsstøtte*, men dette tolkes vidt og inkluderer støtte både fra nasjonale, regionale og lokale offentlige organer og fra offentlige/private banker eller andre organer som handler på myndighetenes vegne,
- er selektivt og favoriserer spesielle virksomheter eller produksjon av spesielle varer. Med andre ord, virkemiddelet faller inn under Artikkel 61 dersom det diskriminerer i favør av visse foretak, sektorer, regioner eller aktiviteter,
- har en potensiell betydning (*"vri eller truer med å vri"*) for konkurransen og handelen mellom de landene som er omfattet av avtalen.

I vurderingen av om virkemidler faller innenfor eller utenfor Artikkel 62(1) dras det et viktig skille mellom generelle virkemidler som skal stimulerer den økonomiske utviklingen som helhet, og virkemidler som i en eller annen form er selektive. Det er de siste som kalles statsstøtte. Denne forskjellen er viktig fordi man bare kan gripe inn ovenfor virkemidler som er konkurransevridende og kan defineres som statsstøtte. Nå er det ikke alltid helt lett å definere skillet mellom generelle og spesielle virkemidler. Et viktig kriterium er det såkalte *markedsinvesteringsprinsippet* (market economic investor principle), dvs. en vurdering av i hvilken grad det er sannsynlig at den aktuelle transaksjonen ville kunne blitt gjennomført på markedsmessige vilkår med normale avkastningskrav, og derfor ikke kan sies å være en støtte.

Norge har hatt en konflikt med ESA om tolkningen av den regionalt differensierte arbeidsgiveravgiften. Den norske ordningen innebærer at arbeidsgiverne betaler ulik arbeidsgiveravgift avhengig av hvor den ansatte er bosatt, fra 14,1% i sør til 0% lengst i nord. Siden differensieringen gjelder automatisk og er nøytral uansett sektor, aktivitet, bedriftsstørrelse etc., og siden den er knyttet til bosted heller enn til arbeidssted, mente Norge at dette er en integrert del av skattesystemet og derfor faller utenfor EØS-avtalen. Dette synet ble ikke akseptert av ESA, som i tråd med praksisen i EU betraktet differensieringen av arbeidsgiveravgiften som ulovlig driftsstøtte. ESAs avgjørelse ble senere opprettholdt av EFTA-domstolen⁶. I november 2003 ble det oppnådd enighet om at differensieringen av arbeidsgiveravgiften skulle fases ut januar 2004 i sone 2 og over en tre-årig overgangsperiode i sone 3 og 4. Arbeidsgivere i sone 5, dvs. Nord-Troms og Finnmark, vil fortsatt være fritatt for arbeidsgiveravgift etter enighet mellom EFTA-landene (*"by common accord"*)⁷.

Det er også et generelt unntak for tiltak som er så små at de ikke vil påvirke konkurransen. De såkalte *de-minimis*-reglene (*bagatelmessig støtte* på norsk) setter

⁶ EFTA Surveillance Authority Decision No 165/98/COL, 2 juli 1998.

⁷ I EU-traktaten finnes det en mulighet for at politikere (EU-rådet) kan overprøve EU-Kommisjonen når spesielle situasjoner oppstår. I den såkalte ODA-protokollen ligger en parallell ordning for EØS-avtalen, der EFTA-landene kan overprøve vedtak i ESA. Dette er den første og hittil eneste gangen denne muligheten er benyttet.

en grense på 100.000€ i samlet støtte for en bedrift over en treårsperiode. Dersom summen av ulike støttetiltak er mindre enn grenseverdien antas det ikke å ha negative effekter for handelen.

Generelt kan vi dra et skille mellom tre typer statsstøtte:

- *Sektorielle virkemidler*, for å støtte for eksempel stålindustrien, bilindustrien, skipsbygging osv. Slik støtte blir bedømt svært negativt av statsstøttemyndighetene fordi den er klart diskriminerende og har klare effekter på handelen og konkurransen. Reglene har til formål å eliminere denne typen støtte.
- *Horisontale virkemidler* er ordninger som alle bedrifter kan komme inn under, uansett størrelse og bransje, som støtte til utvikling av små og mellomstore bedrifter (dvs. med inntil 250 ansatte), forskning og utvikling, miljøtiltak, kompetanseheving, sysselsettingstiltak, venturekapitalstøtte etc. Slik støtte kan bidra til økonomisk vekst, men har generelt sett liten negativ effekt på konkurransen og handelen mellom medlemslandene. Trenden går i retning av at støtten går *fra* sektorielle virkemidler og *til* horisontale virkemidler.
- *Regionale virkemidler*, med støtte til bedrifter i utpekte geografiske områder. På grunn av den geografiske fokuseringen vil slike virkemidler nærmest automatisk falle inn under forbudet mot statsstøtte i Artikkel 61(1). Spørsmålet blir deretter om virkemidlene faller inn under unntaksreglene i Artikkel 61(3)(a) eller Artikkel 61(3)(c). Dette utdypes nærmere nedenfor.

2.3 Utformingen av virkeområdet for regionale virkemidler

Artikkel 61(3)(a) i EØS-avtalen gjelder altså støtte for å stimulere den økonomiske utviklingen i områder med uvanlig lav levestandard eller alvorlig arbeidsløshet, mens Artikkel 61(3)(c) gjelder støtte til utviklingen av økonomien i andre områder. Støtten må ikke på noen avgjørende måte påvirke handelen eller på andre måter stride mot fellesinteressene. Det er støtte som kan motiveres med disse to unntaksreglene fra det generelle statsstøtteforbudet som kalles regionalpolitisk støtte.

Områder med uvanlig lav levestandard (Artikkel 61(3)(a)) blir målt som regioner med mindre enn 75% av kjøpekraftsjustert BNP pr. capita når EU-gjennomsnittet er gitt indeks 100. Ved medlemskapsforhandlingene i 1994 ville Finnmark og Nord-Troms blitt omfattet av unntaket i Artikkel 61(3)(a), men nå er BNP pr. capita også der godt over grenseverdien på 75%. All regionalpolitisk støtte i Norge er derfor hjemlet under Artikkel 61(3)(c).

I EØS-regelverket heter det også at regionalpolitisk støtte må være et *unntak*. Dette tolkes slik at mindre enn halvparten av befolkningen i EØS-området kan bo i det regionalpolitiske virkeområdet. I perioden 1994-99 omfattet virkeområdet 46,9% av befolkningen i EU15. Det virkeområdet som ble avtalt for perioden 2000-2006 omfattet 42,7% av EUs befolkning, varierende fra 100% i Hellas, Irland og Portugal til 16% i Sverige.

EU-landene hadde visse frihetsgrader når det gjaldt å utforme sine regionalpolitiske virkeområder innenfor det fastsatte befolkningstaket, men noen av dem fikk betydelige problemer i forhandlingene med Kommisjonen. Den regionale

avgrensningen, basert på BNP per capita i geografisk store områder, har i mange tilfeller har vist seg problematisk. Dette gjelder spesielt der det er spesielle omstillingsutfordringer i byregioner eller landsbygdsregioner som ligger utenfor det regionalpolitiske virkeområdet, men der problemene lokalt kan være vel så alvorlige som i virkeområdet. Men siden alle NUTS III-regioner med mindre enn 12,5 innbyggere per kvadratkilometer kunne inkluderes, ble det enklere for de nordlige landene å utforme sammenhengende virkeområder.

Til sammen 25,3% av Norges befolkning bodde ved utgangen av 2000 i regioner der investeringstilskudd er tillatt (område A-C). De tilsvarende tallene er for Danmark 17,6%, Finland 41,3%, Island 38,1% og Sverige 15,9%^{8 9}.

2.4 Støtteformer og maksimalsatser for støtte

En generell regel er at støtte gis i sammenheng med en investering, vanligvis i form av kapitaltilskudd (investeringsstøtte), lån med lavt rentenivå, rentesubsidier, garanti for lån, skattelette osv. For å gjøre det mulig å sammenlikne ulike virkemidler blir støtten omregnet til *netto støtteekvivalenter*¹⁰. Dessuten er det tillatt med støtte til jobbskaping forutsatt at jobbene skapes i forbindelse med en investering, f. eks. ved at bedriften får en støtte som tilsvarer en prosentsats av lønnskostnaden over to år.

I motsetning til dette er det et generelt forbud mot driftsstøtte (*operating aid*). Et unntak her er muligheten for å yte transportstøtte i regioner med en befolkningstetthet på mindre enn 12,5 innbyggere per kvadratkilometer. Dette er en komponent i statsstøtteregulverket som er spesielt utformet for å møte krav fra Finland, Norge og Sverige under utvidelsesforhandlingene i 1994.

Støttesatsene er fastsatt ut fra noen generelle rammer og gjennom forhandlinger mellom landene og EU-kommisjonen (for Norges vedkommende ESA). De generelle rammene framgår av Vedlegg 1. Innenfor disse maksimalsatsene har statsstøttemyndighetene ønsket å sikre at den regionale støtteintensiteten reflekterer alvorret i de utfordringene som søkes adressert¹¹. Resultatet av forhandlingene med landene framgår av Vedlegg 2, der de aktuelle støttesatsene for 2004 er vist for Norge og EU-landene. For sammenlikningens skyld viser tabellen også maksimalsatsene i 1999.

Figur 1 viser de områdene i Norden der statsstøtte kan gis, samt maksimalsatsene for regionalpolitisk støtte i perioden 2000-2006. Som kartet viser, er det områder både i Sverige og Danmark som har høyere maksimalgrenser for distriktspolitisk investeringsstøtte enn det som gjelder for Norge.

---

⁸ Kilde: Hanell, Aalbu and Neubauer: *Regional Development in the Nordic Countries 2002*, Report 2002:2, Nordregio, Stockholm.

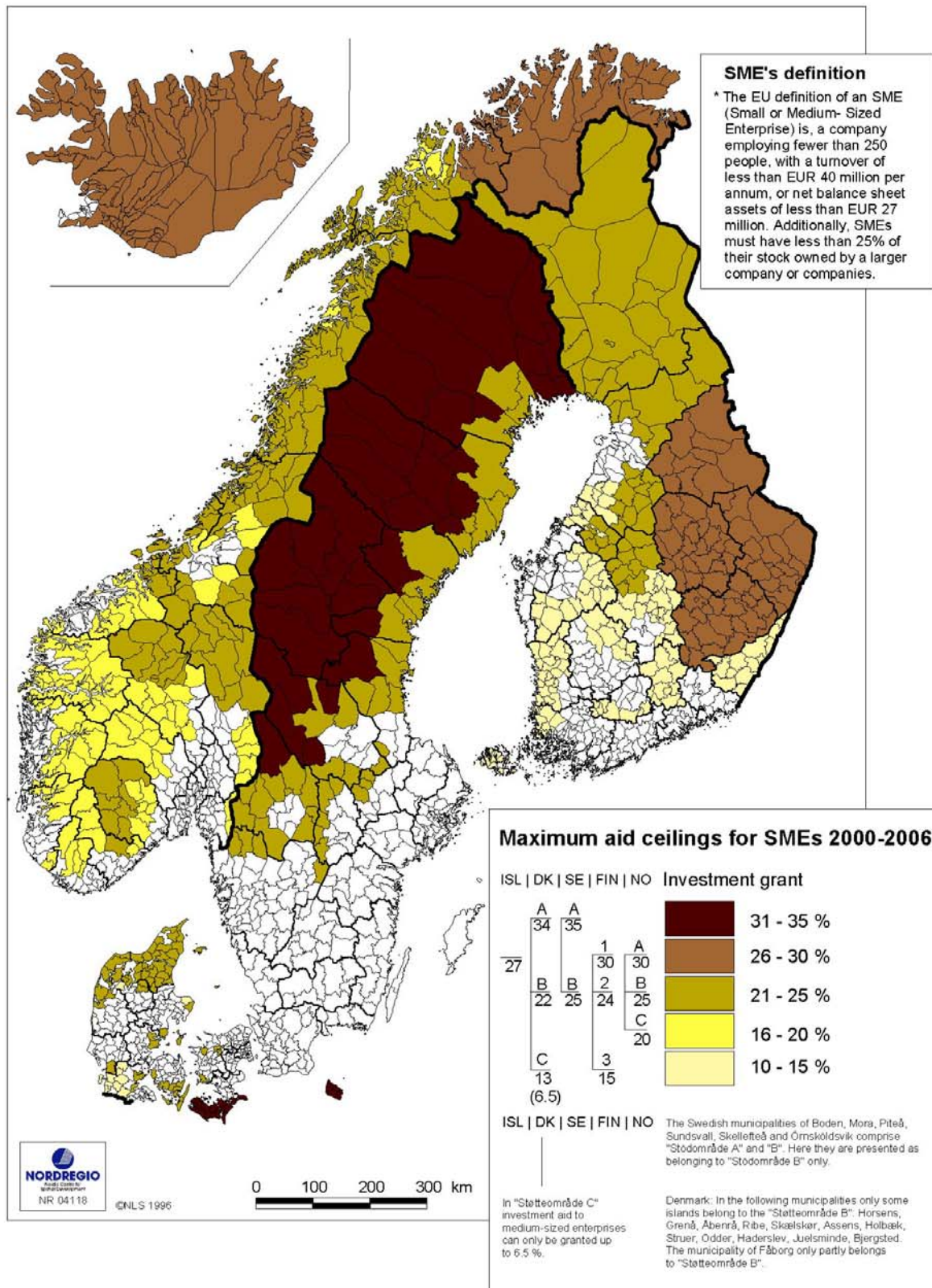
⁹ I tillegg bodde 5,1% av befolkningen i område D, der bare kompetansevirkemidler ("myke" virkemidler) er tillatt. Definisjonen av "distriktene" omfatter altså 30,4% av befolkningen.

¹⁰ Se EFTA Surveillance Authority's State Aid Guidelines, Chapter 25, Section 25.4 samt Annex X.

¹¹ EFTA Surveillance Authority's State Aid Guidelines, Chapter 25, Section 25.4, paragraph 19

Figur 1. Nasjonale støtteområder og maksimale støttesatser i Norden.

Kilde: Nordregio Report 2002:2 *Regional Development in the Nordic Countries 2002.*

Støttekartet gjelder investeringstilskudd, men får også konsekvenser for andre former for statstøtte fordi *horisontal støtte*, som kan ytes i alle regioner uansett lokalisering (f.eks. støtte til små og mellomstore bedrifter (SMB), til forskning og utvikling og til miljøtiltak) kan gis med større støtteintensitet i de områdene som faller inn under det regionalpolitiske virkeområdet.

For store investeringer gjelder det bestemte begrensninger. Systemet likner på det vi kjenner fra progressiv beskatning, dvs. at maksimalsatsene reduseres ved at en mindre del av investeringsbeløpet regnes inn i støttegrunnlaget etter hvert som investeringen blir større. For investeringer opp til 50 mill. € inngår hele beløpet i støttegrunnlaget, for kostnader mellom 50 og 100 mill. € kan halvparten regnes inn, mens det for den delen av investeringskostnadene som overstiger 100 mill. € kan regnes inn 34% av beløpet.

3. Norsk nærings- og distriktspolitisk praksis i lys av konkurransereglene

Så langt har vi diskutert det regelverket som gjelder for statsstøtte til foretak og som alle EØS-land må respektere. Men det er jo ikke nødvendigvis slik at landene utnytter de muligheter de har innenfor regelverket til å yte statsstøtte for å stimulere økonomisk utvikling. Regelverket bestemmer de ytre rammene for landenes politikk, men innenfor disse rammene er det opp til nasjonale prioriteringer hvilke beløp man vil bruke på næringspolitikk og regionalpolitikk, og hvilke typer virkemidler man vil anvende.

En differanse mellom EØS-avtalens maksimalrammer og nasjonal praksis kan oppstå på flere måter, bl.a. ved at

- man ikke har alle de virkemidler som avtalen åpner for, for eksempel når det gjelder støtte til SMB i de sentrale deler av landene,
- man ikke utnytter mulighetene for å geografisk differensiere støttesatsene for nasjonale næringspolitiske virkemidler, for eksempel når det gjelder FoU,
- virkemidlene konsentreres til bestemte formål, for eksempel til innovative investeringer (mens "normale" investeringer ikke støttes),
- maksimalgrensene for støtte ikke utnyttes, for eksempel ved at man i saksbehandlingen forsøker å få en investering realisert ved minst mulig støtte.

Støttepraksisen har selvsagt mye å gjøre med hvor store ressurser landene ønsker å bruke på nærings- og regionalpolitiske tiltak. Dersom bevilgningene går ned, er det nødvendig å blir mer selektive både når det gjelder valg av investeringsformål og valget mellom de prosjekter som søker. De distriktspolitiske virkemidlene som ble forvaltet av SND ble redusert fra 2,2 til 0,8 mrd. kroner fra 1993 til 2002¹². Dette har selvsagt ført til at prioriteringene ble strengere og til at graden av selektivitet økte. Investeringer som kunne vært støttet innenfor rammen av EØS-avtalens konkurranseregler får dermed ikke statsstøtte, fordi man av økonomiske og politiske årsaker ikke ønsker å prioritere slike virkemidler.

---

¹² NOU 2004:2 Effekter og effektivitet, s 105

I 2002 bevilget SND (nå: Innovasjon Norge) investeringstilskudd i 271 tilfeller. Det samlede støttebeløpet var 156 mill. NOK. I gjennomsnitt utgjorde støtten 18,3% av investeringen. Men fordi støtten var lavere for de største investeringsprosjektene, utgjorde den totalt sett 12,5% av de investeringene som ble støttet (Tabell 1). Vi ser at den totale støtteandelen lå vesentlig under maksimalsatsene for alle virkeområder. Tabellen viser også at *alle* de bedriftene som mottok støtte dette året var små og mellomstore (SMB).

De maksimalsatsene for investeringstilskudd som gjelder for SMB i.h.h. til EØS-avtalen er for *virkeområde A* 30%, mens den totale støttens andel av støtteberettigede kostnader var 12,4%. For *virkeområde B* var tallene henholdsvis 25% og 14,8% og for *virkeområde C* henholdsvis 20% og 9,7%.

Totalt støtteberettigede kostnader var på 1,25 mrd. NOK i 2002, mens den utbetalte investeringsstøtten var på 12,5% av dette - dvs. 156 mill. NOK. Dersom alle de prosjektene som ble innvilget støtte hadde fått maksimal uttelling i forhold til EØS-regelverket, ville utbetalt beløp blitt nesten fordoblet til 296 mill. NOK.

Tabell 1. Investeringstilskudd innvilget i 2002, etter bedriftenes lokalisering (virkeområde A-C) og størrelse

	Antall tilsagn	Gjennomsnittlig andel av støtteberettigede kostnader	Total andel av støtteberettigede kostnader	Støtteberettigede kostnader
Virkeområde				
A	33	20,2%	12,4%	154,9 mill.
B	149	18,9%	14,8%	599,5 mill.
C	89	16,5%	9,7%	496,6 mill.
Bedriftsstørrelse				
0-19 ansatte	224	19,3%	14,9%	719,8 mill.
20-99 ansatte	40	13,5%	8,9%	440,7 mill.
100-250 ansatte	7	11,9%	10,2%	90,5 mill.
250+ ansatte	0	-	-	
TOTALT	271	18,3%	12,5%	1.251 mill.

Kilde: Innovasjon Norge

Hvor store investeringer som foretas hvert år, og som kunne ha vært støtteverdige etter EØS-regelverket dersom det ikke hadde eksistert budsjettmessige restriksjoner, er usikkert. Innovasjon Norges innovasjonsfokus medfører at mange "normale" investeringer ikke kommer i betraktning som støtteverdige. Dette medfører at slike søknader blir avslått og at bedriftene etter hvert vet at det ikke er noen grunn til å søke. Vi kan derfor ikke beregne "investeringsstøttepotensialet" ut fra de søknadene som ble innvilget.

EØS-avtalen åpner generelt for å gi investeringstilskudd på inntil 15% til SMB over hele landet. Denne muligheten utnyttet ikke i Norge – heller ikke i virkeområde D. Om slike tilskudd hadde vært gitt ville dette kommet opp i store summer. 75% av innbyggerne i bor i virkeområde D pluss utenfor virkeområdet, og vi vet at dette området har en enda større andel av bedriftene.

At det ville vært mulig å anvende vesentlig større beløp enn man gjør i dag uten å komme i konflikt med EØS-reglene, er altså åpenbart. Virkemiddelinnsetningen kunne vært flerdoblet både innenfor og utenfor det distriktpolitiske området.

I tabell 2 er antall tilsagn fordelt på de næringer som bedriftene arbeider i. Tabellen viser at over 40% av bedriftene er i servicebransjer der man bare unntaksvis arbeider i internasjonal konkurranse. Dessuten så vi av tabell 1 at hele 83% av de bedriftene som fikk støtte i 2002 hadde færre enn 20 ansatte. Dette betyr at investerings-tilskuddene i all hovedsak gikk til bedrifter hvis virksomhet ikke har noen innvirkning verken på handelen eller konkurransesituasjonen internasjonalt.

Tabell 2. Investerings-tilskudd innvilget i 2002, fordelt etter næringsgrupper

Næring	Antall tilsagn	Gjennomsnittlig andel av støtteberettigede kostnader	Total andel av støtteberettigede kostnader
Jord-/skogbruk	2	13,2%	16,6%
Fiske	16	18,9%	4,9%
Fiskeoppdrett	44	20,8%	14,4%
Bergverksdrift/utvinning	1	17,4%	17,4%
Fiskeforedningsindustri	11	15,3%	14,5%
Annen nærings-/nyttelsesmiddelindustri	11	16,9%	11,0%
Tekstil/bekledning/lær/lærvarer	5	27,5%	20,6%
Trevarer	13	12,6%	4,0%
Forlag/grafisk/reprod., innsp., opptak	4	17,5%	19,6%
Kull/petroleum/kjemikalier/kjemisk	3	20,7%	20,5%
Gummi/plast	7	17,4%	13,7%
Mineralsk industri	6	19,9%	19,4%
Metaller/metallvarer	13	15,6%	11,6%
Maskiner/utstyr	10	18,8%	18,9%
Elektriske/optiske produkter	1	24,9%	24,9%
Transportmidler	4	11,5%	9,1%
Møbler	6	16,9%	15,2%
Annen industriproduksjon	1	25,0%	25,0%
Gjenvinning	1	15,0%	15,0%
Kraft/vannforsyning	3	13,6%	7,4%
Bygg-/anleggsvirksomhet	5	21,4%	20,1%
Varehandel/rep. av kjøretøy/hush.app.	6	18,7%	16,6%
Hotell/restaurant	37	21,0%	15,5%
Transport/kommunikasjon	13	18,0%	12,4%
Eiendomsdrift/utleie/rengjøring	16	13,9%	10,3%
Forretningsmessig tjenesteyting	10	21,5%	15,2%
Offentlig forvaltn./underv./helse/sosial	2	23,5%	23,1%
Andre sosiale/personlige tjenester	18	14,8%	12,3%
Annet/uspesifisert	1	14,0%	14,0%
TOTALT	271	18,3%	12,5%

Kilde: Innovasjon Norge

Så langt har vi diskutert investeringstilskuddet. Innovasjon Norge har også en rekke andre bedriftsrettede virkemidler som treffer distriktene i varierende grad, jfr. Tabell 3 nedenfor. Andelen lån/tilskudd utgjør 17,1% av støtteberettiget beløp for Landsdekkende utviklingstilskudd, 43,6% for Bedriftsutviklingstilskudd og mellom 33,1% og 39,6% for de øvrige virkemidlene. Det er ingen tydelig systematikk i støtteprosentene, verken fordelt etter bedriftstørrelse eller fordelt etter virkeområde.

Disse låne- og tilskuddsordningene reguleres også av EØS-avtalens maksimalsatser for statsstøtte. Låneordningene regnes om til støtteekvivalenter og sees i sammenheng med investeringstilskuddet, mens de øvrige er såkalte "myke" virkemidler som man ser på med blidere øyne fordi de konkurransevridende effektene er mindre både innenlands og internasjonalt. Også her er det et iflg. Innovasjon Norge et stort sprik mellom de budsjettmessige rammene man har og tilgangen på prosjekter det kunne vært ønskelig å gå inn i: Vesentlig mer midler kunne ha funnet en god anvending dersom budsjetterammene hadde vært romsligere.

Tabell 3. Andre næringspolitiske virkemidler innvilget i 2002

	Antall tilsagn fordelt etter virkeområde						Mill. NOK
	A	B	C	D	Utenfor	Uspes.	
Distriktsrettede risikolån	32	138	133	0	0	1	499,9
Bedriftsutviklingstilskudd	112	364	493	0	0	272	464,9
Landsdekkende risikolån	0	0	0	6	107	1	104,6
Landsdekkende utviklingstilskudd	0	1	0	9	110	59	57,9
Offentlige og industrielle utviklingskontrakter	0	1	4	5	91	6	106,9

Kilde: Innovasjon Norge

Dagens praksis er at man aldri skal gå inn i et prosjekt med høyere finansierings- eller støtteandel enn det som skal til for å utløse investeringen. Innovasjon Norge er, for å unngå konkurransevridning mellom bedrifter, også forsiktig med å diskriminere for mye mellom virkeområdene.

Vi kan altså konkludere at den norske nærings- og regionalpolitikken bare i liten grad er begrenset av EØS-regelverket. En sak er hvor stor eller liten frihet vi har pga. internasjonale avtaler, noe annet er selvsagt vurderingen av formålstjenligheten i bruken av slike virkemidler. Den norske nærings- og regionalpolitikken er altså i det alt vesentlige budsjettstyrt ut fra nasjonale vurderinger og prioriteringer.

4. Mulige endringer i statsstøtteregelverket

4.1 På kort sikt: "LASA" og "LET"

Vinteren 2004 sirkulerte DG Competition to notater om tolkningen av statsstøtteregelverket for den tid som gjenstår av den nåværende budsjettperioden, dvs. frem til utgangen av 2004. Det ene notatet er kalt LASA – *A New Framework for the Assessment of Lesser Amounts of State Aid*, og det andre kalt LET - *A New Framework for the Assessment of State Aid which has Limited Effects on Intra-Community Trade*. Signalet i disse notatene er at EU-landene og deres regioner skal få større fleksibilitet når det gjelder å sette inn virkemidler for å stimulere økonomisk utvikling og økt sysselsetting i regionene, såfremt virkemidlene ikke påvirker konkurransen innad i EU.

Man ønsker seg "mindre, men bedre" statsstøtte, og bedømmelsen av hvilke saker som er viktige skal skje ut fra følgende fire prinsipper:

- Om alt annet er likt, vil støtten ha mindre betydning for konkurransen jo mindre støttebeløpet er.
- Støtte til bedrifter som produserer varer eller tjenester som ikke selges internasjonalt er akseptabelt, spesielt dersom virkemiddelet er lite selektivt.
- Støtte til individuelle bedrifter kan forrykke konkurransen mellom dem og må nøye vurderes.
- Støtte til utekonkurrerende næringer må unngås.

LASA-notatet tar utgangspunkt i at størrelsen har betydning, dvs. det første av de fire prinsippene. Her heter det at statsstøtte er akseptabelt dersom den bidrar til de såkalte horisontale målene (gjennom f.eks. å fremme FoU, beskytte miljøet, bidra til jobbskaping og til kompetanseutvikling, fremme utviklingen av SMB, fremme regional utvikling, kulturtiltak, bevare kultur- og naturarvet). Men man trenger noen mekanismer for å forhindre at støtten påvirker konkurransen negativt, og det foreslås tre begrensninger: Støtten må ikke overstige 30% av prosjektkostnadene, den må ikke overstige 1 mill. € per bedrift over en treårs-periode, og det må avtales en øvre grense for hvor mye LASA-støtte som et land kan gi totalt sett.

LET-notatet handler om det andre av de fire prinsippene. Poenget her er at støtte kan gis dersom den ikke påvirker handelen mellom landene. De aktivitetene som nevnes er i første rekke slike som betjener lokale markeder, som varehandel, kultur, hoteller og restauranter, utdanning, helse og sosialt arbeid, utgivelse av aviser og tidsskrifter, trykkerier, bygg- og anlegg osv. Også for disse er det begrensninger når det gjelder støttebeløpene: Støtten må bidra til de horisontale målene, den må ikke overstige 30% av prosjektkostnadene, den må ikke overstige 3 mill. € per bedrift over en treårs-periode, den må gis gjennom virkemidler som er åpne for alle og som tildeles etter objektive kriterier, ingen enkelt støttemottaker skal kunne få mer enn 10% av budsjettet for virkemiddelet, støtten som gis skal være så liten som mulig.

I sum innebærer LASA og LET at det kan bli en noe mer fleksibel tolkning av statsstøttereglene. Dette vil kunne være av særlig verdi i Norge der det er langt til markedene og en stor del av næringslivet består av småbedrifter som arbeider på lokale markeder, jfr. forrige avsnitt.

4.2 På lengre sikt: Signaler fra DG Regio og DG Competition

De første signalene om regelverket for neste budsjettperiode, dvs. for årene 2007-2013, fikk vi i den tredje kohesjonsrapporten som ble fremlagt av EU-kommisjonens DG Regio i februar 2004 (*Third Report on Economic and Social Cohesion*¹³). I april kom DG Competitions høringsnotat om nytt statsstøtteregulativ fra og med 2007. Nå starter en periode med konsultasjoner og forhandlinger før vi vet hvordan regelverket endelig blir.

Følgende foreslås i de to dokumentene:

- Bedrifter i NUTS II-regioner med et kjøpekraftsjustert BNP pr. capita som er mindre enn 75% av gjennomsnittet for EU25 vil kunne motta regionalpolitisk statsstøtte som definert under EU-traktatens Artikkel 87(3)(a). Disse områdene omfatter 27,1% av befolkningen i EU25.
- NUTS II-regioner som rammes av den såkalte *statistiskeffekten* - dvs. at de kommer over 75%-grensen på grunn av at gjennomsnittet synker etter utvidelsen fra EU15 til EU25 - vil også inngå i dette området fra 2007, men støttenivåene vil gradvis bli redusert slik at de i 2013 er nede på det nivået som gjelder for 87(3)(c)-områder. I disse regionene bor 4,2% av EUs befolkning.
- Ultraperifere områder¹⁴ som har BNP på mer enn 75% av gjennomsnittet foreslås på tilsvarende måte å starte på Artikkel 87(3)(a)-nivå for så å få en gradvis reduksjon. Dette gjelder Madeira og Kanariøyene, som til sammen har 0,4% av befolkningen.
- Områder med lav befolkningstetthet (målt som NUTS III-regioner med mindre enn 12,5 innbygger per kvadratkilometer), og som også har 0,4% av EUs befolkning.
- Utenfor disse områdene vil det ikke være noen geografisk definerte elementer i kontrollen av statsstøtteregulativet.

Med andre ord foreslår EU-kommisjonen at det ikke lenger skal være noen kart over støtteområdene i de nåværende EØS-landene, med unntak av visse deler av Finland, Hellas, Italia, Portugal, Spania, Sverige og Tyskland. I stedet heter det at utviklingspolitikken i regioner som har spesielle utviklingsutfordringer, men som ikke er fattige i EU25-sammenheng, skal gjennomføres i overensstemmelse med de generelle statsstøttereglene¹⁵.

Samtidig er det flere steder i kohesjonsrapporten nevnt fire typer *geografiske handikaps* som det bør tas spesielle hensyn til. Dette er ultraperifere områder, øyer, fjellregioner og spredtbefolkede regioner i nord¹⁶. I diskusjoner har DG Competition

---

¹³ European Commission, *Third Report on Economic and Social Cohesion, Executive Summary and Conclusions*, page xxxi.

¹⁴ De oversjøiske områdene av medlemslandene, definert i EU-traktatens Artikkel 299.

¹⁵ "... outside the convergence objective, the different fields of intervention will have to be pursued in a manner consistent with the applicable state aid rules" (ibid).

¹⁶ Se for eksempel på s xxviii i *Third Report on Economic and Social Cohesion, Executive Summary and Conclusions*, der det står: "This report has shown that particular geographical or natural handicaps may intensify development problems, particularly in the outermost regions of the Union, many islands, mountain areas and in sparsely populated parts in the far north of the Union".

gitt uttrykk for at statsstøtte til bedrifter i disse områdene likevel kan komme inn under Artikkel 87(3)(c). Dette vil i så fall gi landene større frihet til å gjennomføre en utviklingspolitikk i slike regioner enn andre steder.

EU-kommisjonen foreslår videre vesentlige reduksjoner i maksimalsatsene for statsstøtte, både i de fattige områdene og i de områdene som kommer inn under det regionalpolitiske unntaket. Maksimalsatsene for investeringsstøtte til foretak i norske distrikter vil i følge forslaget bli 20% for store bedrifter, 30% for middelstore bedrifter og 40% for små bedrifter. For virksomheter utenfor det distriktpolitiske virkeområdet foreslås maksimalsatsene økt noe, til 10% for mellomstore bedrifter og 20% for små bedrifter. Med den støttepraksis vi har i Norge skulle ikke disse satsene skape noe problem for handlefriheten.

Forslaget om å ta bort unntaket fra regelen om forbud mot statsstøtte for de delene som faller utenfor Mål 1-områdene fra 2007 er forøvrig i samsvar med Kommisjonens forslag til et nytt opplegg for EUs egen regionalpolitikk, dvs. den politikk som gjennomføres ved hjelp av strukturfondene. Forslaget i den tredje kohesjonsrapporten går i korthet ut på at dagens mål-1-programmer videreføres under overskriften *Cohesion* for NUTS II-regioner med lavere kjøpekraftsjustert BNP pr. capita enn 75% av gjennomsnittet for EU25, mens det forøvrig overlates til medlemslandene å prioritere hvilke regioner som skal omfattes av de nye *Competitiveness*-programmene (tilsvarer dagens mål 2, mål 3 og mål 4). Dette innebærer at den koplingen som nå finnes mellom mål-2-områdene og unntaket fra statsstøtteforbudet for visse regioner i Artikkel 87(3)(c) faller bort, i og med at det ikke lenger blir definert noe regionalpolitisk kart for EU som helhet i de nåværende medlemslandene.

Det gjenstår å se om den fleksibiliteten som tilbys er nok til at ledende EU og EØS-land vil akseptere å ta bort mulighetene for å yte regionalpolitisk støtte med hjemmel i Artikkel 87(3)(c). Sannsynligvis vil også den praksis som frem til da har utviklet seg mht. LASA og LET få betydning for landenes syn på forslagene for neste budsjettperiode.

5. Konsekvenser og muligheter

Det er grunn til å understreke at ingenting er bestemt – både kohesjonsrapporten fra DG Regio og det ventede utspillet fra DG Competition er forhandlingsutspill fra Kommisjonens side. Vi er ved starten av diskusjonen, ikke ved avslutningen av den. Det regelverket vi nå har gjelder til utgangen av 2006, og det nye skal implementeres fra 2007 av.

DG Competition forslår at NUTS III-regioner med mindre enn 12,5 innb./km² også i fortsettelsen skal omfattes av unntaket mot statsstøtte til foretak. Forslaget gjelder for EU-landene, men parallelle resonnement vil gjelde i Norge. Befolkningstettheten i Norge som helhet er på 15 innb./km². Ni av de norske fylkene ligger under grensen på 12,5: Hedmark, Oppland, Telemark, Aust-Agder, Sogn og fjordane, Nord-Trøndelag, Nordland, Troms og Finnmark¹⁷. Disse regionene berøres også av to andre forslag. Det ene er at transportstøtte skal kunne gis på samme måte som nå, og det

---

¹⁷ Nordregio Report 2002:2 *Regional Development in the Nordic Countries 2002*.

andre er at landene kan få anledning til å gi andre typer driftsstøtte til bedrifter i arktiske områder dersom det er nødvendig for å forhindre avfolkning, forutsatt at støtten ikke påvirker handelen i Europa. Dette kan åpne for virkemidler som for eksempel geografisk differensierte arbeidsgiveravgift. En problemstilling å være oppmerksom på, er hvordan et nytt regelverk vil kunne slå ut i de deler av det norske distriktpolitiske området som ligger i andre fylker enn disse.

Regelverket for regionalpolitisk virkemiddelbruk vil sannsynligvis bli strammet inn, men neppe så mye at det blir strammere enn dagens norske praksis:

- Norge utnytter på langt nær statsstøtteregelverkets rammer for *investeringstilskudd*. Dagens ordninger kan for en stor del videreføres under det generelle statsstøtteregelverket.
- De "myke" virkemidlene er mer horisontalt innrettet og derfor generelt akseptable, og også her kan innsatsen økes uten at vi kommer på kant med det fremtidige regelverket.
- *Transportstøtten* er innført med hjemmel i reglene for bagatellmessig støtte, og vil kunne videreføres etter 2007.
- Ut fra signalene i LET-notatet og i DG Competitions høringsnotat fra april 2004 kan det til og med tenkes at det vil være mulig å gjeninnføre den *regionalt differensierte arbeidsgiveravgiften* for næringer og bedrifter som arbeider lokalt.

Dessuten bør vurderinger av virkemidlenes begrensede betydning for handelen og konkurransen innen EØS-området kunne åpne for mer bruk av statlige virkemidler i Norge enn i de fleste andre EØS-landene, dersom Norge så ønsker.

Videre er det grunn til å nevne at en rekke politikkområder med stor betydning for den regionale utviklingen ligger utenfor konkurransereglene. Dette gjelder for eksempel investeringer i alle former for fellesgoder, så som kommunikasjoner og høyere utdanning, og det gjelder hele arbeidsmarkedspolitikken.

Det er likevel klart at situasjonen forandres i og med utvidelsen av EU og EØS. EUs egne regionalpolitiske ressurser vil bli flyttet østover, og spørsmålet om regelverket for nasjonal statsstøtte i de nåværende medlemsland kommer i et annet lys. Selv om dagens norske praksis ligger godt innenfor de rammene som er satt, vil det være av nasjonal interesse å sikre en så stor handlefrihet som mulig. Den neste budsjettperioden går frem til 2013, og i årene frem til da kan mye skje som vi i dag ikke overskuer, og som krever offentlig innsats.

Noen spørsmål som er av særlig interesse i en norsk og nordisk sammenheng, er:

- I utkastet til ny konstitusjon for EU nevnes *områder med geografiske handikap*. Som vi har sett ovenfor er det åpnet for en spesialbehandling av de ultraperifere områdene, i hvertfall for en overgangsperiode. Dessuten nevnes de regioner med lav befolkningstetthet spesielt. Dette kan åpne muligheter for Norge, siden det meste av landet tilhører *to* av de kategoriene handikaps som nevnes, nemlig både ekstremt spredtbefolkede regioner og fjellregioner.
- Det kan også være muligheter for å inkludere de tidligere mål-6-regionene (nåværende mål-1-regioner i Finland og Sverige) blant overgangsområdene. Riktignok har Kommisjonen eksplisitt forsøkt å ekskludere områder med spredt bosetting fra de fremtidige mål-1-områdene (og dermed fra Artikkel

87(3)(a)-områdene), men det betyr jo ikke at saken er definitivt tapt. Utgangen kan avhenge av tolkningen av de spesielle rettigheter de spredt bosatte områdene fikk i tilslutningsavtalene i 1994. Spesielt Finland har tidligere anvendt dette argumentet, og dersom finnene vinner frem med dette åpner det for en tilsvarende fortolkning også for Norges del.

- Det er dessuten interessant at 0-sonen for arbeidsgiveravgiften fortsetter i Nord-Troms og Finnmark gjennom såkalt "common concent"-bestemmelser fastsatt av EFTA-landene. Kanskje kan det være mulig å utvide bruken av disse bestemmelsene?
- Med en mindre lovbasert fortolkning av reglene, der det legges mer vekt på virkemidlenes betydning for konkurransen i tråd med signalene i LASA og LET, åpnes det for nye vurderinger i Europas mest perifere områder.

Det nye regelverket må være på plass innen utgangen av 2006, siden det nåværende regelverket gjelder fram til da. Dette gir DG Competition (og ESA for Norges del) en sterk posisjon, siden man vil være helt uten unntaksregler dersom man ikke kommer til enighet om nye regler.

Fra norsk side vil man formodentlig være interessert i å sikre seg en maksimal nasjonal handlefrihet - man vet jo ikke hvilke situasjoner som kan oppstå i årene fram til utgangen av 2013. På den andre siden vil forslagene fra EU-Kommisjonen neppe medføre noen store endringer i Norge, siden man på langt nær utnytter det handlingsrom som dagens regelverk gir.

Vedlegg 1: Maksimalsatser for støtte

Article 87 EC/ Article 61 EEA	Assisted Area Type	General Maximum
(3)(a)	Outermost regions (EU)	65% nge*
(3)(a)	Standard ceiling	50% nge
(3)(a)	Outermost regions with GDP per head > 60% EC/EEA average	50% nge
(3)(a)	Other regions with GDP per head > 60% EC/EEA average	40% nge
(3)(c)	Northern Ireland	40% nge
(3)(c)	Areas with low population density	30% nge
(3)(c)	Standard ceiling	20% nge
(3)(c)	Outermost or low population density region or area adjacent to (3)(a): GDP per head > EC/EEA average and unemployment < EC average	20% nge
(3)(c)	Other regions: GDP per head > EC/EEA average and unemployment < EC average	10% nge

* nge = net grant equivalent

Note: The above ceilings may be raised by supplements for SMEs: 15 percent gross in (3)(a) areas and 10 percent gross in (3)(c) areas.

Vedlegg 2: Befolkningsdekning og maksimale støttesatser

Country	Regional Aid Ceilings 1999 (nge)	Population Coverage	Regional Aid Ceilings 2004 (nge)	Population Coverage
Austria	40 percent	1.8	35 percent	1.7
	30 percent	1.7	30 percent	1.7
	25 percent	2.3		
	20 percent	26.4	20 percent	19.1
			17.5 percent	4.5
	15 percent	3.0	12.5 percent	0.5
	Total	35.2	Total	27.5
Belgium	25 percent	12.6	20 percent	8.9
	20 percent	9.7	17.5 percent	8.7
			15 percent	5.4
	15 percent	12.6	10 percent	7.9
	Total	35.0	Total	30.9
Denmark	25 percent	4.9	20 percent	3.2
	16.9 percent	15.3	10 percent	13.9
	Total	20.2	Total	17.1
Finland	<i>35 percent gross (28.2 net)</i>	12.7	<i>30 percent gross (24 net)</i>	13.4
	<i>27 percent gross (21.7 net)</i>	12.9	<i>25 percent gross (20 net)</i>	6.9
	<i>20 percent gross (16.1 net)</i>	16.0	<i>20 percent gross (16 net)</i>	21.7
			<i>14 percent gross (10 net)</i>	0.3
	Total	41.6	Total	42.3
France	75 percent	(2.1)	65 percent	(2.7)
	30 percent	0.4		
	25 percent	1.5		
	22 percent	12.1	20 percent	14.0
	15 percent	26.9	15 percent	19.4
	Total	40.9(43.0)	Total	33.9(36.7)
Germany Note: the EC ceiling in the 28 percent areas is in fact 35 percent; however, this is awarded only in special circumstances.	<i>35 percent gross (35 net)</i>	13.0	<i>35 percent gross (35 net)</i>	8.1
	<i>28 percent gross (28 net)</i>	8.7	<i>28 percent gross (28 net)</i>	8.1
			<i>28 percent gross (20 net)</i>	5.2
	<i>18 percent gross (18 net)</i>	16.2	<i>18 percent gross (18 net)</i>	12.9
			<i>18 percent gross (10 net)</i>	0.6
	Total	38.0	Total	34.9 (40.6)
Greece	75 percent (67.9 percent)	14.0		
	(64 percent)			
	58.2 percent	30.0		
	54.2 percent	14.0	50 percent	24
	47.4 percent	42.0	40 percent	76
	Total	100.0	Total	100.0
Ireland	75 percent	2.4		
	71.4 percent	25.6		
	57.3 percent	72.0		
			40 percent	26.6
			20 percent (by 2004)	34.6
	Total	100.0	Total	100.0
		18 percent (by 2004)	9.6	
		17.5 percent	29.2	

[Table continued]

Vedlegg 1: continued

Country	Regional Aid Ceilings 1999 (nge)	Population Coverage	Regional Aid Ceilings 2004 (nge)	Population Coverage
Italy	50 percent	9.4	50 percent	3.6
	40 percent	24.8		
	25 percent	2.4	35 percent	30.0
	10 percent	12.3	20 percent	1.7
	Total	48.9	8 percent	8.3
			Total	43.6
Luxembourg	25 percent gross (22 net)	34.6		
	20 percent gross (22 net)	7.9	10 percent	31.9
	17.5 percent gross (15.4 net)		Total	31.9
Total	42.7			
Netherlands	25 percent gross (20 net)	1.7		
	20 percent gross (18 net)	9.0	20 percent gross (18 net)	9.0
	15 percent gross (15 net)	6.6	15 percent gross (15 net)	4.9
	Total	17.3	10 percent net	1.0
		Total	15.0	
Portugal	75 percent gross (60 net)	100.0		
			62 percent	5.1
			50 percent	12.6
			46 percent	0.5
			43 percent	9.2
			40 percent	8.1
			36 percent	2.5
			32 percent	28.7
			20 percent (by 2004)	14.9
			10 percent	18.4
Total	100.0	Total	100.0	
Spain	60 percent	31.6	50 percent	25.0
	50 percent	16.8	40 percent	23.4
	40 percent	4.5	37 percent	6.3
			35 percent	3.3
	30 percent	6.8	30 percent	0.7
	25 percent	5.8		
	20 percent	9.7	20 percent (part by 2004)	20.0
	15 percent	0.8		
	Total	75.7	10 percent	0.8
		Total	79.2	
Sweden	35 percent gross (30 net)	5.9	35 percent gross (30 net)	4.7
	25 percent gross (17 net)	12.6	20 percent gross (17 net)	11.2
	Total	18.5	Total	15.9
United Kingdom	47.4 percent	2.9	40 percent	2.9
			35 percent	8.6
	30 percent	15.5	30 percent	0.2
	20 percent	17.5	20 percent	9.5
			15 percent	8.3
			10 percent	1.2
			Tier 3	-
	Total	35.9	Total	30.7
Norway	30 percent	2.0	30 percent	2.0
	25 percent	10.6		
	15 percent	13.0	20 percent	10.6
	Total	25.6	10 percent	13.0
		Total	25.6	

Note: The population coverage breakdowns in 2000 for Belgium, France, Germany, Italy, the UK and parts of the Netherlands and Finland are EPRC estimates based on DG Competition data. The nge data are drawn from Commission sources.

Source: Yuill D, *A Comparative Overview of Recent Regional Policy Developments in the Member States and Norway: Policy Change in 2002-03*, EoRPA Paper 03/1, Report prepared for the 24th meeting of the EoRPA Consortium, European Policies Research Centre, University of Strathclyde, 2003.

Vedlegg 3: Befolkningsandeler Artikkel 87(3)(a) og (c)

Befolkningsandeler i regioner som omfattes av Artikkel 87(3)(a) and (c) for perioden 2000-2006

	Article 87(3)(a)	Article 87(3)(c)	Total aid areas
Austria	3.5	24.1	27.6
Belgium	0.0	30.9	30.9
Denmark	0.0	17.1	17.1
Finland	13.4	28.9	42.3
France	2.8	33.9	36.7
Germany	17.2	17.7	34.9
Greece	100.0	0.0	100.0
Ireland	26.6	73.4	100.0
Italy	33.6	10.0	43.6
Luxembourg	0.0	32.0	32.0
Netherlands	0.0	15.0	15.0
Portugal	66.6	33.4	100.0
Spain	58.4	20.8	79.2
Sweden	0.0	15.9	15.9
United Kingdom	8.6	22.1	30.7
EU15	21.9	21.1	43.0

Source: Wislade F, *Regional Aid and Competition Policy in the European Union*, Kluwer European Monographs 43, Kluwer, The Hague, 2003, Figure 34.

Note: Overall coverage increased from 42.7 percent to 43 percent of the EU15 total in line with the agreement with the UK authorities to treat Northern Ireland separately from the population quota allocated